

hvad ett ordentligt underhåll skulle kosta, hvarför jag på grund af det anförda får föreslå,

att Riksdagen för sin del beslutar, att byaväg skall för dess underhåll indelas på de hemman, verk och lägenheter, som sig deraf begagna; att egendomarnes uppskattningsvärden skola utgöra delningsgrunden; och att vägarne årligen afsynas på sätt för de allmänna vägarne finnes stadgadt.

Stockholm den 27 Januari 1872.

C. E. Hjelm.

N:o 183.

Af Herr C. E. Hjelm: Angående tillägg i 9 § 2 mom. af Kongl. förordningen den 6 Augusti 1864 angående grunderna och villkoren för hemmansklyfning och jordafsöndring.

Under förra lagtima riksdagen väckte jag förslag om förändring uti bestämmelsen för afgäldens pröfning och stadfästelse vid jordafsöndringar inom de nordligare länen. Detta förslag kom icke under pröfning inom då varande Lag-Utskott, men då behovet af den föreslagna förändringen ännu förefinnes och ger sig allt mera tillkänna genom den lösa befolkningens ständiga tillväxt och de pågående arbetarerörelserna, får jag densamma förnya.

I förordningen angående grunderna och villkoren för hemmansklyfning och jordafsöndring af den 6 Augusti 1864 föreskrifves uti 9 § 2 mom.: »Afhandling rörande jordafsöndring skall ingifvas till Vår Befallningshafvande, som har att tillse, huruvida den i afseende å afsöndringens storlek är med denna förordning öfverensstämmande, samt pröfva den öfverenskomna afgälden och densamma, der den befinnes tillräcklig, fastställa, i annat fall högre lämplig afgift bestämma».

Detta stadgande, som tillkommit för att skydda hemman, från hvilka afsöndring skett, från ödesmål, torde för de delar af riket, der odlingen mera framgått, der jorden är mera dyrbar, afstånden kortare och befolkningen större, icke vara egentligen skadligt för det allmänna och enskilda; men inom mera glest bebodda delar af riket, der odlingen är inskränktare, klimatet hårdare, afstånden större och befolkningen ringa, lägger det outhärligen hinder i vägen för den senares starkare förökning, den medelöses förvärf och uppodlingens raskare fortskridande.

För stadfästelses vinnande på afgälden å jordafsöndring måste sökanden bifoga bevisande inlagor från häradsskrifvare, kommunalmyndighet, kronolänsman och landtmätare m fl., af hvilken senare mätningar och värderingar måste göras, när nödiga landtmäterihandlingar saknas

Till kostnaderna för allt detta komma vidare utgifter till ombud i residensstaden, lösen för handlingarne, skrifvarebiträde för den mindre kunnige m. m., hvilket allt tillsammanlagdt ofta öfverstiger den upplåtna jordens värde.

Den medellöse arbetaren eger icke annat kapital än sin arbetskraft. Genom den kan han åtminstone inom Norrland väl förskaffa sig en icke odlad afsöndringslägenhet, medelst att han småningom kan betala den med arbete, men för ofvanberörda utgifter måste han hafva kontanta penningar, och då han icke förmår dem anskaffa, tvingas han *afstå* det erbjudna tillfället att förskaffa sig en *egen* jordlägenhet och ett *eget* hem. Ett stycke jord för arbetaren, som han sjelf eger, med *ett hem* bidrager icke blott till familjens utkomst och skyddar kommunen för tunga, utan det höjer äfven sedlighetskänslan, sjelfaktningen, tron på framtiden och förmågan att kunna hjälpa sig sjelf; hans barn erhålla tillfälle att få lära sig arbeta, under det de bidraga till sitt uppehälle, och hela familjen fästes genom *egendeten* med starkare band vid fäderneslandet.

Underlättande af jordafsöndringars tillkomst inom de mindre befolkade delarne af riket bidrager äfven till odlingens raskare fortgång och befolkningens tillväxt, hvarigenom de nationela tillgångarne äfven vinna i styrka.

Inom de mindre odlade orterna har hvarje hemman in- och afrösningsjord, vanligen af olika uppskattningsvärden, äfvensom en mängd olika in natura utgående tyngder, hvilka ofta förändras. Vid afgäldens bestämmande skall allt detta, i förhållande till afsöndringens beskaffenhet, tagas i beräkning, äfvenså hemmanets öfriga förmåner, hvilket gör, att äfven den skickligaste kameralist häruti kommer till korta, och afgälden måste sålunda blifva *ett blott antagande* af ett riktigt resultat, hvarföre också vederbörande i de flesta fall stadfästa hvad öfverenskommet är mellan säl-

jare och köpare: äfvenså har staten här åtagit sig ett förmynderskap för den ene parten, men icke för den andra, hvilket, alldenstund vid köp af jordafsöndring, då det är fråga om mindre värdefull jord, såsom ofta är händelsen i rikets norra del, köpesumman rättas efter afgäldens storlek, kan leda till ingrepp i eganderätten, ty om afgälden bestämmes högre än aftalet omfattar, och den af vederbörande verkställda förhöjningen i och för sig betraktas såsom ränta på motsvarande kapital, nödgas köparen i sjelfva verket betala den afsöndrade lägenheten dyrare än köpeafhandlingen bestämmer, alldenstund Konungens Befallningshafvande icke kan göra motsvarande nedsättningar af den öfverenskomna köpesumman.

Berörda stadgand: är sålunda för afsöndringen af icke odlad jord från hemman med för alltid bestämda egoområden *öfverflödigt*; för de norra orterna *skadligt* och kan leda till *orättvis beskattning* samt *intrång* i eganderättens helgd. Det synes sålunda icke vara skäl att bibehålla det till hela sitt närvarande omfång, och då 7 § uti här berörda förordning icke tillstädjer, att mer än en viss del får afsöndras, hvaröfver häradsrätterna lätt kunna tillse, att icke öfverträdelse göres, torde, för underlättande af odlingens skyndsamma fortgång i våra obygdor och det egna förvärfvets befrämjande, någon pröfning och särskild stadfästelse af denna afgäld för inom rikets norra län gjorda mindre afsöndringar af icke odlad mark, ej böra ifrågakomma, utan kunna bero vid hvad köpare och säljare sins emellan bestämt, hvarföre jag får föreslå,

att Riksdagen i underdånighet hos Kongl. Maj:t anhåller om ett tillägg i 9 § 2 mom. af Kongl. förordningen af den 6 Augusti 1864 sålunda: *dock må inom rikets nordligare län, då afsöndringslägenheten icke öfverstiger 50 kvadratrefvar ouppodlad jord, samt sker från hemman, som undergått laga skifte, afgälden utan stadfästelse få förblifva vid hvad mellan afsöndringsgifvare och tillträdare öfverenskommet är.*

Stockholm den 27 Januari 1872.

C. E. Hjelm.